

İSTANBUL SÖZLEŞMESİNİN ANALİZİ VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİ İÇİN POLİTİKA İLKELERİ ÖNERİSİ

ANALYSIS OF THE ISTANBUL CONVENTION AND PROPOSAL OF POLICY PRINCIPLES FOR THE PREVENTION OF VIOLENCE AGAINST WOMEN

Fatih KIRIŞIK¹

1. Prof. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu
Yönetimi Bölümü, fatih.kirisik@dpu.edu.tr,
<https://orcid.org/0000-0002-9663-7502>

Makale Türü Article Type
Araştırma Makalesi Research Article

Başvuru Tarihi Application Date
02.04.2022 04.02.2022

Yayına Kabul Tarihi Admission Date
10.06.2022 06.10.2022

DOI
<https://doi.org/10.30798/makuiibf.1097665>

Öz

Kadına yönelik şiddeti ve ev içi şiddeti önleme amacıyla olduğu iddia edilen İstanbul Sözleşmesi, Türkiye tarafından 2011 yılında imzalanmıştır. Sözleşme Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerin ve bütün dünya ülkelerinin imzasına açıldığı halde ABD, İngiltere, Rusya, Azerbaycan, Macaristan, Kanada, Çin, Japonya gibi pek çok ülke tarafından kabul edilmemiştir. Sözleşme içerdiği toplumsal cinsiyet ideolojisi nedeniyle başta Avrupa ülkeleri olmak üzere dünya ülkelerinde yoğun tartışmalara neden olmuştur. Bu tartışmalar Türkiye'de de yoğun olarak gerçekleşmiş ve sonuç olarak Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından uluslararası sözleşmelerle ilgili fesih yetkisi kullanılarak 19.03.2021 tarihinde feshedilmiştir. İstanbul Sözleşmesi feshedildikten sonra kadına yönelik şiddeti önlemek için dünyaya örnek olacak yeni bir kamu politikası oluşturularak, şiddeti ve çözümünü sağlıklı şekilde ortaya koyacak hukuk kuralları belirlenmesi tartışılmaya başlanmıştır. Bu bağlamda çalışmada İstanbul Sözleşmesi çeşitli boyutlardan analiz edilmiştir. İstanbul Sözleşmesi'nin analiz edilmesinden ve konu kapsamındaki tartışmalardan da yararlanılarak kadına yönelik şiddet ve kadınların yaşadığı sorunların çözümüne yönelik tesis edilmesi hedeflenen kamu politikasında kullanılabilecek temel ilke ve öneriler oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kadına Yönelik Şiddet, Kadınların Sorunları, İstanbul Sözleşmesi, Toplumsal Cinsiyet, Biyolojik Cinsiyet, Kamu Politikası.

Abstract

The Istanbul Convention, which allegedly aims to prevent violence against women and domestic violence, was signed by Turkey in 2011. Although the Convention was opened to the signature of the member states of the Council of Europe and all the countries of the world, it was not accepted by many countries such as the USA, England, Russia, Azerbaijan, Hungary, Canada, China and Japan. Due to the gender ideology, it contains, the convention has caused intense debates in the world, especially in European countries. These discussions took place intensely in Turkey as well, and as a result, it was terminated by President Recep Tayyip Erdogan on 19.03.2021 by using his authority to terminate international agreements. After the termination of the Istanbul Convention, a new public policy that will set an example to the world to prevent violence against women has been created and the determination of legal rules that will reveal violence and its solution in a healthy way has started to be discussed. In this context, the Istanbul Convention has been analyzed from various dimensions in the study. By making use of the analysis of the Istanbul Convention and the discussions on the subject, basic principles and recommendations that can be used in the public policy aimed at solving violence against women and the problems experienced by women have been created.

Keywords: Violence Against Women, Women's Problems, Istanbul Convention, Gender, Biological Gender, Public Policy.

EXTENDED SUMMARY

Research Problem

The aim of the study has two dimensions. First of all, the approach, principles and rules adopted by the Istanbul Convention to prevent violence against women, adopted by the Council of Europe, are analyzed with a critical approach. By making use of this analysis, the basic principles and values that a public policy should have in order to prevent violence against women will be determined.

Research Questions

What are the gender ideology and practices adopted by the Istanbul Convention on the prevention of violence against women? What should be the basic principles of public policy to prevent violence against women and solve women's problems?

Literature Review

The Istanbul Convention has been a much-debated convention in the world since the day it was adopted by the Council of Europe. Addressing the discussions on the basis of being against or supporting violence against women hindered the functioning of a healthy analysis process. The Istanbul Convention has not been adequately analyzed and discussed in terms of the legal rules it contains, the social lifestyle it proposes, the proposals for changes in the basic elements of society, the change and rearrangement of all public and private rules in the countries, the gender ideology and practices it has adopted for the prevention of violence against women. In the study, the Istanbul Convention tries to fill the gap in the field by analyzing it from a wide perspective with a critical approach from the dimensions of law and practice. The lack of academic studies on the prevention of violence against women and the problems of women from alternative and different perspectives also causes problems in the formulation and development of public policies. In this context, policy principles and suggestions that can be used in creating public policy on violence against women and solving women's problems have been developed.

Methodology

In the study, document analysis method was used within the scope of qualitative research method. While doing this, the Istanbul Convention, international human rights conventions, general principles of law, statistical data and reports were used. The general principles of the public policy to be formed in the light of the data obtained from the document analysis have been determined.

Results and Conclusions

The data obtained through the analysis of the Istanbul Convention show that the Istanbul Convention has an approach that goes far beyond the goal of preventing violence against women. In order to prevent violence against women, instead of determining the real causes of violence by conducting field studies, gender ideology based on various assumptions is presented as a solution. With this ideology, it is suggested that the basic values that make up the society should be demolished and rebuilt on the axis of gender. It is seen that the contract has significant problems with regard to legal principles. It is seen that the Convention develops a new approach contrary to some of the universal

legal principles and human rights values. In this context, the Convention, which has caused serious debates in the world, is also insufficient in preventing violence against women. Developing public policy principles for resolving violence against women in particular and women's problems in general is important for the solution of the problem. Compliance of these developed public policies with universal legal principles and human rights values will facilitate the implementation of public policy and the implementation of violence against women. With this aim and perspective, a proposal for public policy principles has been created in order to prevent violence against women and to solve women's problems.

1. GİRİŞ

Şiddet, faili ve mağduru sürekli değişkenlik gösterse de günümüzün esaslı problemlerinden birini teşkil etmektedir (KADEM, 2014). Şiddet toplumda yaygın bir problem olarak kendini göstermektedir. Trafikte şiddet, sporda şiddet, okulda şiddet, hastanede şiddet, üniversitede şiddet, sosyal medyada şiddet gibi şiddetin ortama göre değişen türleri yanında çocuğa şiddet, yaşlıya şiddet, kadına şiddet, erkeğe şiddet, öğretmene şiddet, sağlık personeline şiddet gibi şiddete maruz kalan yönünden ayrılan farklı şiddet türleri de bulunmaktadır.

Şiddet türlerinden olan kadına yönelik şiddeti önlemek için Birleşmiş Milletler ve Avrupa Komisyonunun bazı sözleşmeler kabul ettiği görülmektedir. Bu bağlamda Aralık 1979’da Birleşmiş Milletler’de kabul edilen Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), Eylül 1981’de yürürlüğe girmiştir. Türkiye, bu sözleşmeyi 1985 yılında imzalamıştır.

“Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi/İstanbul Sözleşmesi”, 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul’da imzaya açılmıştır. Türkiye bu sözleşmeyi imzaya açıldığı gün imzalamış ve 14 Mart 2012 tarihinde onaylamıştır. Bu sözleşme Türkiye’de 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşme her ne kadar Avrupa Konseyi tarafından hazırlansa da Avrupa Konseyi üye ülkeleri dışındaki ülkelerin de imza ve onayına açılmıştır (Moroğlu, 2012).

Sözleşme Almanya’da Ekim 2017’de onaylanmış ve Şubat 2018’de yürürlüğe girmiştir. Avrupa Birliği, Bulgaristan, Çekya, Macaristan, Litvanya, Letonya, Slovakya, İngiltere, Ermenistan, Ukrayna, Lihtenştayn, Moldova Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesini/İstanbul Sözleşmesi’ni onaylamamıştır (Akyel, 2019; DW, 2019; DW, 2021).

Sözleşmeyi imzalayan veya onaylayan ülkelere Almanya, Andora, Çekya, Danimarka, Ermenistan, Finlandiya, Fransa, Güney Kıbrıs, Gürcistan, Hırvatistan, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Letonya, Makedonya, Malta, Monako, Polonya, Romanya, Sırbistan, Slovenya, Yunanistan çekince koymuştur. Avusturya, Finlandiya, Hollanda, İsveç, İsviçre, Norveç sözleşmenin bazı maddelerine itiraz etmiş, Hırvatistan, İspanya, Letonya, Litvanya ve Polonya ise şerh koymuştur. Türkiye ise sözleşmeyi hiçbir çekince koymadan imzalamış ve onaylamıştır (Akyel, 2019). Ancak Avrupa’da bile pek çok ülkenin kabul etmediği, çok sayıda ülkenin çekince koyduğu, itiraz ettiği veya şerh koyduğu sözleşme Avrupa’da ve dünyada yoğun tartışmalara neden olmuştur. Türkiye’de de yoğun kamuoyu tepkisine ve tartışmalara neden olan sözleşme, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından Cumhurbaşkanının sahip olduğu fesih yetkisi kullanılarak 19.03.2021 tarihinde feshedilmiştir.

İstanbul Sözleşmesi ile kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve ayrımcılığın kaldırılmasının hedeflendiği iddia edilmektedir. Bu amaçların gerçekleştirilmesi için, yaşanan sorunlar yapılacak alan araştırmaları ile tespit edilebilir. Teorik çerçevenin varsayımları yerine, yaşanan sorunların tarafsız bir şekilde yapılacak alan araştırması verileri ile sağlıklı bir şekilde oluşturulması gereklidir. Bilimsel araştırma verilerinin ortaya çıkardığı verileri temel alarak kadına yönelik şiddet ve kadınların diğer sorunlarını giderici kamu politikaları oluşturulabilir. Çalışmada bu sorunların giderilmesi için oluşturulacak kamu politikasında değerlendirilmesi gereken temel ilkeler oluşturulmuştur.

2. İSTANBUL SÖZLEŞMESİNİN AMACI

Sözleşmenin amacı sözleşmenin birinci maddesinde kısmen açıklanmaya çalışılmıştır.

a-Kadınları her türlü şiddetten korumak, kadınlara yönelik şiddet ve ev içi şiddetle mücadele etmek, şiddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak,

b-Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınların güçlendirilmesi yolu dahil kadınlar ile erkekler arasındaki temel eşitliği teşvik etmek,

c-Kadınlara yönelik şiddet ve ev içi şiddet mağdurlarının korunması ve bu mağdurlara yardım edilmesi için kapsamlı bir çerçeve, politikalar ve tedbirler geliştirmek,

d-Kadınlara yönelik şiddeti ve ev içi şiddeti ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası işbirliğini teşvik etmek,

e-Kadınlara yönelik şiddet ve ev içi şiddeti ortadan kaldırmak üzere bütüncül bir yaklaşım benimsemek amacıyla etkili işbirliğini sağlamak için kuruluşlara ve kolluk kuvvetlerine destek ve yardım sunmaktır.

Birinci maddede beş amaçtan bahsedilmektedir. Sözleşmenin bütünüyle birlikte değerlendirildiğinde sözleşmenin amacı başlıklı birinci maddenin sözleşmenin amacını tam olarak ifade etmekte yetersiz kaldığı görülmektedir. Çünkü sözleşmenin giriş kısmında ve sözleşmenin diğer maddelerinde ifade edilen konular, sözleşmenin amacı başlıklı maddede tam olarak ifade edilememiştir. Özellikle sözleşmenin temelini oluşturan toplumsal cinsiyet dönüşümü amacından birinci maddede hiç bahsedilmemiş olması dikkat çekmektedir.

3. İSTANBUL SÖZLEŞMESİNİN KAPSAMI

İstanbul Sözleşmesinin kapsamının tespitinde Sözleşmenin İngilizce metnindeki orijinal adında geçen “domestic violence” kavramının ne anlama geldiğinin belirlenmesi önemlidir. Sözleşmenin Türkçe çevirisinde “domestic violence” kavramı “aile içi şiddet” olarak çevrilmiştir. “Domestic violence” kavramının Türkçeye yanlış çevrildiği, doğru çevirinin “ev içi şiddet” olduğu çeşitli

kaynaklarda ve İngilizce sözlüklerde görülmektedir (Bakırcı, 2015; Merriam-Webster, 2020; Dictionary law, 2020; Gürgey, 2015; Translegal, 2020).

Sözleşme isminin ev içi şiddet olarak anlaşılması durumunda, aile olmayan ama aynı evde yaşayan evlilik dışı diğer birliktelikleri de sözleşmenin kapsadığı ifade edilebilir. Bu açıdan Sözleşmenin İngilizce metni, Sözleşmenin bütün maddeleri ve konuyla ilgili diğer uluslararası sözleşmeler birlikte değerlendirildiğinde Sözleşmenin Türkçe çevirisinde birtakım hatalar olduğu dikkat çekmektedir (Bakırcı, 2015).

İstanbul Sözleşmesinin ikinci maddesinde sözleşmenin kapsamı ifade edilmiştir. 2. madde aşağıda verilmektedir:

1-Bu Sözleşme ev içi şiddet dahil kadınlara orantısız olarak etkileyen sadece kadınlara yönelik şiddet türleri için geçerli olacaktır.

2-Ev içi şiddetin tüm mağdurlarına Sözleşmeyi uygulamak üzere taraflar teşvik edilirler. Sözleşme hükümleri uygulanırken taraflar şiddet mağdurlarını, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet söz konusu ise, özellikle dikkate alacaklardır.

3-Barış zamanında ve silahlı çatışma durumlarında Sözleşme geçerli olacaktır.

Sözleşme 2/1’de kadına yönelik her türlü şiddeti kapsadığı ifade edilmektedir. Her türlü şiddetten ne anlaşıldığı da Sözleşmenin kapsamının belirlenmesinde önemlidir. Ancak kadına yönelik her türlü şiddet aşağıda bir başka başlık altında analiz edileceğinden burada ayrıntıya girilmeyecektir.

Madde 2/2’de erkek çocuklar ve erkeklerin adını anmadan ev içi şiddet mağduru olarak ifade edilmiştir. Sözleşmenin taraflarının toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağdurlarını özellikle dikkate alacaklarını belirtmektedir. Bu açıdan ev içi şiddet mağduru herkesin Sözleşme kapsamında olduğu, ancak ev dışında sadece kadınların koruma kapsamında olduğu görülmektedir (Bakırcı, 2015). Sözleşmede şiddete ve şiddetin bütün türlerine karşı olmak yerine özellikle toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı olmak esas olarak benimsenmiştir. Ayrıca Sözleşme her kim olursa olsun şiddet mağdurlarını korumak amacıyla değildir. Şiddet türü ve şiddet mağduru konusunda açık bir seçicilik bulunmaktadır. Sadece ev içi şiddette mağdur ayrımı yapılmamıştır.

Sözleşmede kadına yönelik şiddetin, özel hayatta veya kamu hayatında meydana gelmesi açısından ayırım yapılmamıştır. Sözleşme kapsamında kamu ya da özel hayat, ev içi ve dışı hayatın tüm alanlarında kadına yönelik şiddetin hedef alındığı düzenlenmiştir.

4. SÖZLEŞMEDE KADINA YÖNELİK ŞİDDET

İstanbul Sözleşmesinin 3. maddesi “Tanımlar” başlığı taşımaktadır. Bu madde sözleşmede kullanılan kavramları tanımladığı için önemlidir. Madde 3/a’da kadınlara yönelik şiddet tanımlanmıştır. Buna göre, kadınlara yönelen şiddet, ayrımcılığın bir çeşidi ve insan hakkına aykırılık olarak

anlaşılmaktadır ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir” şeklinde tanımlanmaktadır.

Sözleşmede kadınlara yönelik şiddet “...fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik...” boyutlardan tanımlanmıştır. Kadına yönelik fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik boyutlardan verilecek zarar veya ıstırap şiddet kapsamında düzenlenmiştir. Zarar kavramı maddi ve manevi zararı kapsamaktadır. İstırap ise manevi zarar içerisinde yer alır. Şiddet tanımlanırken zararlarla birlikte ıstırapın da ifade edilmesi, Sözleşmenin hukuki açıdan dikkatli bir şekilde hazırlanmadığını göstermektedir. Öte yandan ıstırap ifadesinin zarar dışında özellikle belirtilmesi vurgu yapma ve özel önem verilmesi gibi bir anlam taşıyabilir. Şiddet konusunda karar verilirken fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik bir zarar görmeyen ama ıstırap/acı çeken/üzülen bir kadının bu ıstırapı da şiddet kapsamına alınmıştır. İnsanlar hayatta pek çok şeye üzülebilir, canı sıkılabilir. Bütün bu durumların, kapsamı aşırı derecede geniş olan toplumsal cinsiyet kapsamında ele alınarak şiddet olarak tanımlanması toplumda şiddeti artırıcı, toplumsal barışı ve kamu düzenini bozucu bir faktör olarak ortaya çıkabilir. İnsan davranışlarının çok büyük bir kısmı bu şiddet tanımının kapsamı içerisine kolaylıkla sokulabilir. Bu durumda hakim, savcı, kolluk kuvvetleri aşırı derecede artan şiddet iddiaları ile karşılaşabilir.

Yine Sözleşmede toplumsal cinsiyete dayalı eylemlerle zorlama/baskı yapma da şiddet kapsamına alınmıştır. Zorlamak/baskı yapmak ifadesi sınırları belirli olmayan, yoruma açık ifadelerdir. Bir insanın doğrudan ya da dolaylı herhangi bir tavsiyesi, konuşması, vücut hareketi veya hareketsiz kalması bile zorlama/baskı olarak yorumlanabilir. Ayrıca zorlamak/baskı yapmak kişiden kişiye göre değişen bir özellik taşımaktadır.

Yukarıda incelendiği üzere sözleşmede kadınlara yönelik şiddet adeta “sınırsız” bir şekilde tanımlanmıştır. Bu şiddet tanımının kapsamı o kadar geniş belirlenmiştir ki, uygulanabilmesini hukuken imkansızlaştırmıştır. Hukuk kuralları mümkün olduğunca amacı, kapsamı, sınırları belirli, yoruma ve farklı anlaşılmalara yol açmayan dikkatlice tanımlanmış bir çerçevede düzenlenirler. Sözleşmenin tamamında görülmekte olan ifade, anlam ve kapsam problemleri burada da çok ciddi şekilde kendini göstermektedir. Kadınlara yönelik şiddeti önlemek için şiddetin tanımı ve kapsamı açık ve anlaşılır olmalıdır. Kapsamın aşırı derecede geniş olması ve yoruma açık ifadelerin bulunması kadınlara yönelik şiddetin tespitini ve önlenmesini imkansızlaştırmaktadır. Nasıl ki bir hukuk kuralının yetersizliği/azlığı sorunu çözemezse, fazlalığı/aşırılığı da sorunu çözümünde yetersiz kalacaktır.

5. SÖZLEŞMEDE TOPLUMSAL CİNSİYET

Sözleşme madde 3/c’de, toplumsal cinsiyet tanımlanmıştır. Buna göre, “toplumsal cinsiyet belli bir toplumun kadınlar ve erkekler için uygun gördüğü sosyal olarak inşa edilen roller, davranışlar, eylemler ve özellikler anlamına gelir” şeklinde tanımlanmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi’nin giriş metninde, kadınlara yönelen şiddetin nedeninin toplumsal cinsiyet rollerine dayanmakta olduğunun baştan kabul edilmesi istenmektedir. Bu ifade kadına yönelik şiddeti, diğer şiddet türlerinden ayırmakta ve toplumsal cinsiyet gibi sınırları tam olarak belirlenmemiş bir kavram ile suçu bireysel boyuttan çıkarıp toplumsal bir sorun haline getirmektedir. Bu ifade “suçların şahsiliği” ilkesine aykırı olarak değerlendirilmektedir. Çünkü şiddeti uygulayanın suçu, bütün topluma yüklenmektedir. İlginçtir ki diğer suçlar bireysel olarak ele alınırken, sadece kadına yönelik şiddet toplumun işlediği bir suç olarak ele alınmaktadır. Kadına yönelik şiddet suçunun bütün topluma yüklenmesiyle birlikte bütün toplumun kamu kurumları, kamu görevlileri, özel sektör, medya zorlamalarıyla değiştirilmesi, dönüştürülmesi önerilmektedir.

İstanbul Sözleşmesi giriş kısmı on birinci paragrafında “Kadına yönelik şiddetin yapısal niteliğini toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olarak tanıyarak ve kadına yönelik şiddetin, erkeklerle kıyaslandığında kadını ikincil konuma zorlayan temel sosyal mekanizmalardan birisi olduğu...” ifadeleri bulunmaktadır. Görülmektedir ki Sözleşmede feminist ideolojinin dili kullanılmaktadır (Aile Akademisi, 2019). Bu ifadeler kadına yönelik şiddetin sosyolojik ve psikolojik nedenlerini bilimsel olarak incelemek yerine, toplumu kadınlar ve erkekler olarak kutuplara ayıran bir yaklaşımla konuya bakmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi 12. maddesi 1. fıkrasında; gelenekler, din, toplumsal kültür ve tüm diğer uygulamaların kadın erkek için benimsediği kalıp rollerin ortadan kaldırılarak, kadın ve erkeklere ilişkin toplumsal ve kültürel davranış modellerinde değişim sağlamak için Sözleşme taraflarının gerekli kamu politikaları oluşturması emredilmektedir. Sözleşme ile “kadının aşağılığı iddiası” diye bir iddiadan bahsedilmiş, bu iddianın kim tarafından nasıl dile getirildiği belirtilmemiştir. Böyle bir varsayımsal iddiayı öne sürerek bütün toplumu, gelenekleri, dinleri ve diğer toplumsal değerleri hedef alan bir ifade kaleme alınmıştır. Maddede kadın ve erkek özellikleri, farklılıkları, toplumda geçmişten günümüze gelen bütün değerleri, gelenekleri, kültürel özellikleri, dini kuralları ortadan kaldırmaktan bahsedilmektedir. Sözleşmenin bu yaklaşım tarzıyla yeni bir kültür, yeni gelenekler, kadınlar ve erkekler için yeni kalıp roller, yeni cinsiyetler, yeni inançlar oluşturarak bütünüyle yeni bir toplum inşa etmeyi hedeflediği ifade edilebilir.

İstanbul Sözleşmesi, toplumsal cinsiyet merkezli olarak inşa edilmiştir. Sözleşme, toplumsal tabanı dikkate alan eleştirilere duyarsız, tek taraflı bir metin görünümündedir. Metin bu haliyle bir toplumu ayakta tutan kültürel değerlerin belirlediği toplumsal rol beklentisini değersizleştirmektedir. İstanbul Sözleşmesi kadını, erkeği, cinsiyetleri, rolleri ve toplumu yeniden inşa etmeye çalışan küçük

bir grubun rol beklentisini temel değer haline getiren yeni bir emperyalizm türü olarak ifade edilmiştir (Aile Akademisi, 2019).

Toplumsal cinsiyet kavramını benimseyen sözleşme, toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarını ortaya çıkarmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları, kadın ve erkeğin hukuken değil, biyolojik olarak eşit olduğu varsayımına dayanmaktadır. Ancak bu varsayımın bilimsel bulgular tarafından desteklenip desteklenmediği tartışılmamaktadır. Halbuki pek çok bilimsel araştırma kadın ve erkek arasında cinsiyetten kaynaklanan farklılıklar olduğunu açıkça göstermektedir. Üstelik bu farklılıklar sadece fizyolojik/biyolojik alanla sınırlı kalmamakta, düşünsel, duygusal, davranışsal, kişisel ve sosyal alanlarda da ortaya çıkmaktadır. Özellikle son zamanlarda beyin tarama tekniklerinin gelişmesi, hormonal ve genetik araştırmaların yapılmasının kolaylaşması, bu farklılıkların bazılarının çevresel/kültürel koşullardan kaynaklanmadığını biyolojik kökenli olduğunu açıkça göstermektedir (Gültekin, 2014).

Sözleşmenin 3. maddesinin d bendinde ise, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet tanımlanmaktadır. Bu tanımda kadına kadın olmasından dolayı uygulanan ve kadınları orantısız biçimde etkileyen şiddet olarak tanımlanmaktadır. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin, kadına kadın olmasından dolayı uygulanan şiddet olduğu belirtilmektedir. Ancak kadına yönelik şiddet olaylarının kadına kadın olmasından dolayı uygulanıp uygulanmadığı hiç sorgulanmamakta, hepsi otomatik olarak kadına kadın olmasından dolayı uygulanan toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olarak açıklanmaktadır. İstanbul Sözleşmesi ile tanımlanan kavramlar bile uygulamada görmezden gelinmekte, her olay toplumsal cinsiyet teorisinin varsayımlarına delil olarak kabul edilmektedir. Kadına yönelik şiddet olaylarının nedenlerine yönelik bilimsel araştırmalar yapılmamakta, veriler oluşturulmamaktadır. Bu şiddet olaylarının ne kadarının alkol, uyuşturucu, karşılıklı şiddet, alacaklı borçlu kavgası, kadın kaynaklı şiddet gibi nedenlere dayandığı incelenmemekte, sadece “bu yıl şu kadar kadına yönelik şiddet vakası yaşanmıştır”, “şu sayıda kadın öldürülmüştür” şeklinde verilmektedir. Kadına yönelik şiddetin nedenleri açıkça inceleme dışı tutularak, sadece toplumsal cinsiyet ideolojisinin teorik varsayımları ile toplumsal olaylar açıklanmaktadır.

6. SÖZLEŞMEDE CİNSEL YÖNELİM VE TOPLUMSAL CİNSİYET KİMLİĞİ

İstanbul Sözleşmesi 4. maddesi “Temel Haklar, Eşitlik ve Ayrımcılık Yapmama” başlıklıdır. Bu maddenin üçüncü paragrafında; bireylerin “cinsiyet”, “cinsel yönelim”, “toplumsal cinsiyet”, “toplumsal cinsiyet kimliği” gibi durumlarına bakılmaksızın tarafların Sözleşme hükümlerini uygulanması garanti edilmiştir.

Sözleşmede cinsiyet, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kimliği ifadelerinden sadece toplumsal cinsiyet kavramının tanımı sözleşmede yapılmıştır. Sözleşmede cinsiyet, cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliği kavramlarının tanımları yapılmamıştır. Dolayısıyla

sözleşmede bu kavramlara hangi anlamlar yüklendiği belirli değildir. Bu kavramların sözleşmede tanımlar başlığı altında yapılmaması önemli bir eksiklik olarak dikkat çekmektedir.

Yukarıdaki aynı cümle içinde cinsiyet, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet kimliği ifadelerinin bir arada kullanılması, bu üç kavrama farklı anlamlar yüklendiğini göstermektedir. Sözleşmenin kullandığı kavramları tanımlamaması, bu kavramlara sonradan farklı anlamlar yüklenmesini, anlamının daraltılmasını ya da anlamının genişletilmesini de mümkün kılmaktadır. Bu durum Sözleşmenin uygulamasının yüklenen anlama göre değişiklikler göstermesine neden olacaktır.

7. KAMU POLİTİKALARININ YENİ ÇERÇEVESİ: TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI POLİTİKALAR

İstanbul Sözleşmesi'nin 6. maddesi “Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Politikalar” başlıklıdır. Bu madde de bütün kamu politikaları oluşturulurken, uygulanırken ve sonuçları değerlendirilirken toplumsal cinsiyet bakış açısı/ideolojisinin temel alınması gerektiği ifade edilmektedir.

Madde başlığı “Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Politikalar” olarak belirlenmiştir. Madde içeriği hem Sözleşme hükümlerinin uygulanmasında hem de Sözleşmenin etkilerinin değerlendirilmesinde toplumsal cinsiyet yaklaşımının devlet ve toplum tarafından kabul edilmek zorunda olduğunu ifade etmektedir. Sözleşmenin bütününde toplumsal cinsiyet yaklaşımından başka yaklaşımlara, düşüncelere, teorilere, iddialara, varsayımlara, bilimsel analiz ve eleştirilere kapalı ve bunları dışlayan bir dilin hakim olduğu görülmektedir. Sözleşmenin kadınlara yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin bilimsel araştırmalara açık olması, şiddetin önlenmesinde toplumsal cinsiyet varsayımlarının değil de bilimsel araştırma sonuçlarına dayanan kamu politikalarının uygulanmasını ve geliştirilmesini mümkün kılabilirdi.

8. SÖZLEŞMEDE VERİ TOPLAMA VE ARAŞTIRMA

İstanbul Sözleşmesi Madde 11, “Veri Toplama ve Araştırma” başlıklıdır. Veri toplama ve araştırma kapsamında bazı temel kurallar düzenlenmiştir.

- Sözleşme kapsamındaki şiddet türlerine ilişkin istatistik verileri düzenli aralıklarla toplanmalı,
- Sözleşme kapsamındaki şiddet türleri alanında yapılan araştırmaları desteklenmeli,
- Sözleşme kapsamındaki şiddet türlerinin yaygınlığını ve eğilimlerini değerlendirmek üzere nüfusa dayalı araştırmaları düzenli aralıklarla yapılmalı,
- Uluslararası düzeyde kıyas yapmak ve uluslararası işbirliği için toplanan veri ve bilgileri Grevio olarak isimlendirilen uzmanlar grubuna sağlanmalı,
- Toplanan veri ve bilgiler topluma açık ve erişilebilir olmalıdır.

İstanbul Sözleşmesi 11/1-a bendinde sözleşme taraflarının, Sözleşme kapsamındaki şiddet türlerinin yaygınlığını ve eğilimlerini değerlendirmek üzere nüfusa dayalı araştırmaları düzenli aralıklarla yapılmayı taahhüt ettikleri görülmektedir.

TÜİK tarafından 2018 yılında yapılan Eğitim Durumuna Göre Cinsiyete Dayalı Ücret Farkı araştırmasında, kadın-erkek arasında brüt ücret farkı incelenmiştir. Bu araştırma sonuçlarına göre Türkiye’de kadınların brüt ücret hesaplamasında erkeklerden daha az ücret aldıkları ifade edilmektedir(data.tuik.gov.tr, 2018). Brüt ücret vergi ve diğer giderler düşülmeden yapılan bir hesaplamadır. Yani kişinin eline geçen net maaş değildir. Öte yandan devlet kurumlarında çalışan kadınlar ile erkekler arasında hiçbir ücret farkı bulunmamaktadır. Hiçbir meslek grubunda kamuda çalışan kadınlar ve erkekler arasında hiçbir ücret farkı yoktur(Şen, 2018). Avrupa İstatistik Ofisi Eurostat tarafından 2006, 2010 ve 2014 yıllarında yapılan araştırmalarda Türkiye’de cinsiyete dayalı ücret farklarının kadınlar lehine olduğu görülmektedir. Avrupa ülkelerinde ise aynı yıllardaki ücret farkları kadınlar aleyhinedir(Şen, 2018). Kadın ve erkek arasındaki ücret farkları eğitim, deneyim ve iş düzeyleri arasındaki farklılıklara dayanmaktadır(Şen, 2018) Özel sektörde ise çalışan personel yaptığı işe ve işletmeye katkısına, performansına göre değerlendirildiğinden kişi bazlı performans dayalı ücret farklılıkları olabilmektedir. Dolayısıyla özel sektörde de ücretlendirme cinsiyete göre değil, çalışanın performansına göre yapılmaktadır. TÜİK’in bulduğu brüt ücret farkının nedeni, erkeklerin fazla mesai yapmaya ve ek çalışma yaparak daha fazla gelir elde etmeye yönelmesi olabilir. Karısı ve çocukları için daha fazla çalışan erkek çalışanın daha fazla maaş aldığı ve bunun kadın ve erkekler arasında gelir eşitsizliğine yol açtığını iddia etmek isabetli bir yorum olmayacaktır. Diğer taraftan kadın çalışanlar için, çocukları ve kocası için evde daha fazla zaman geçirebilmek, ev işlerini yaparak ailesine gönüllü destekte bulunmak istemesi, kadınların fazla mesai yapmamasının nedeni olabilir. Bu gönüllü aile birliğinin ve eşler arasında gönüllü işbirliğinin kolektif bir bilinçle, ailenin ortak faydasına yönelmesini bir tehdit olarak algılamak ve yorumlamak isabetli bir yaklaşım değildir. Çünkü sonuçta erkek, kadın ve tek tek çocuklar olarak bireyselleştirilmemiş aile, elbirliği ve işbirliği ile ailede yaşayan herkesin ortak faydası için çalışmaktadır. Bu nedenle elde edilen her gelir, elde eden kişinin tek başına, kendisi için kullandığı bir gelir değil, bütün ailenin ortak geliridir. Bu ortak gelirin harcanması da kazananın kazanç miktarına göre değil, ailenin ihtiyaçlarına göre gerçekleşmektedir.

İstanbul Sözleşmesi 11. maddesinde ifade edilen Sözleşme kapsamındaki şiddet türlerine ilişkin istatistik verileri düzenli aralıklarla toplama, Sözleşme kapsamındaki şiddet türleri alanında yapılan araştırmaları destekleme ve Sözleşme kapsamındaki şiddet türlerinin yaygınlığını ve eğilimlerini değerlendirmek üzere nüfusa dayalı araştırmaları düzenli aralıklarla yapma konusunda veri toplama-araştırma yapma ve bunları istatistiksel olarak yayınlama konusunda Sözleşme tarafına yükümlülükler yüklemektedir. Bu madde şiddetin araştırılması ve engellenmesi konusunda sınırlamalar getirmektedir. Sözleşme kapsamını, bakış açısını, ideolojisini, yönlendirmelerini ve nasıl yorumlanacağını açıkça Sözleşmenin tamamında ifade ettiği verilerin toplanmasını, araştırmaların yapılmasını ve istatistiklerin

oluşturulmasını emretmektedir. Sözleşmenin ideolojisine uygun olması açısından hem Sözleşmenin giriş kısmında hem de maddeler de sürekli olarak Sözleşme ideolojisi vurgulanmakta ve Sözleşme, tarafları bu ideolojiyi benimsemeye ve bütün faaliyetlerini bu ideolojiye uygun olarak yapmaya zorlanmaktadır. Sözleşme kapsamı dışında veri toplanması, araştırmalar yapılması, şiddetin diğer türlerinin de ideolojik olmayan bilimsel bir yaklaşımla incelenmesi durumunda kadına yönelik şiddetin çözümlenmesi oldukça kolaylaşacaktır. Çünkü ideolojik perspektif dışında bilimsel bir nesnellikle problemin psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve diğer nedenleri ortaya çıkarılmış olacaktır. Şiddet nedenlerinin doğru tespiti, şiddetin önlenmesi için geliştirilecek kamu politikalarının oluşturulmasında son derece önemlidir.

9. SÖZLEŞMEDE EĞİTİM KURUMLARINA VERİLEN YENİ GÖREVLER

İstanbul Sözleşmesinin “Eğitim” başlıklı 14. maddesi kapsamında eğitimin her seviyesindeki resmi müfredatta toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, kalıplaşmamış toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkek eşitliği gibi konular açıklanacak ve bütün öğretim materyallerinin buna göre düzenlenmesi sağlanacaktır. Ayrıca devlet, gayri resmi eğitim faaliyetlerinde, spor, kültürel ve boş zaman hizmetlerinde ve medyada toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, kalıplaşmamış toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkek eşitliği gibi konuları resmi alanlar dışındaki bu özel alanlarda da hakim kılarak bütün toplumsal alanlarda toplumsal cinsiyet ideolojisini yerleştirmek zorundadır.

İstanbul Sözleşmesi, eğitim başlıklı bu madde ile hedeflediği toplum inşası modelini Milli Eğitim sürecine dahil ederek, toplumsal cinsiyet temelli ideolojisinin sözleşmede bahsedilen “başlangıç ilkelerini” eğitim sürecindeki çocuklara ve gençlere benimsetmek amacındadır. İstanbul Sözleşmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği projesi kapsamında; kadına şiddet, baskı, zorla evlendirme, ataerkil baskı, dini baskı gibi kavram ve olayları, dünya toplumlarında çok yaygın bir temel sosyolojik unsur olarak varsaymakta, ancak bu varsayımlarını bilimsel araştırmalarla desteklememektedir.

10. SÖZLEŞMEYLE İLGİLİ KAMU GÖREVLİLERİNİN EĞİTİMİ

İstanbul Sözleşmesi kapsamında kamu görevlilerinin eğitimi, Sözleşmenin 15. maddesinde düzenlenmiştir. Bu madde, “Profesyonellerin Eğitimi” başlıklıdır.

Sözleşme kapsamında yer alan şiddet eylemlerinin fail ve mağdurları ile ilgilenen polis, jandarma gibi kolluk görevlileri, hakim, savcı gibi yargı personeli, doktor, hemşire gibi sağlık görevlileri gibi kamu görevlileri için kadın erkek eşitliği, şiddetin belirlenmesi ve önlenmesi, mağdurun hak ve ihtiyaçları ile ikincil mağduriyetlerin önlenmesine yönelik eğitimler verilecektir. Bu eğitimler, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet olaylarının uygun sevk ve idaresini sağlamak üzere eşgüdüm içerisinde ve çok birimli işbirliğine yönelik olacaktır.

Sözleşmenin 15. maddesiyle profesyonellerin eğitimi hedeflenmektedir. Konuyla çeşitli aşamalarda ilgilenen bütün uzmanları, çalışanları kapsayacak bu tür olaylarda ne düşünüleceğinin, nasıl hareket edileceğinin detaylarıyla belirlendiği bir eğitimden bahsedilmektedir. Konuyla ilgili hiç kimsenin hatta profesyonellerin bile farklı düşünebilmesi, farklı çözüm yolları uygulaması, durumun niteliğine ilişkin akademik ve idari tecrübesini ve uzmanlığını kullanması dışlanmaktadır. Profesyonel kişilerin düşünme, sorgulama, kritik ve analitik değerlendirme yapmaları engellenmektedir. Sadece toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı çerçevesinde oluşturulan ideolojinin kurallarını sorgulamadan uygulaması istenmektedir.

11. SÖZLEŞMEDE DÜŞÜNME VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

Sözleşmenin 17. maddesi “Özel Sektör ve Medyanın Katılımı” başlıklıdır. Bu maddenin birinci fıkrasında özel sektör, medya, bilgi ve iletişim teknolojileri sektörü de Sözleşme kapsamında düzenlenmektedir. Her ne kadar özel sektör, medya, bilgi ve iletişim teknolojileri sektörü açısından ifade özgürlüğüne ve bağımsızlıklarına gerekli saygının gösterileceği ifade edilse de, Sözleşmenin temelini oluşturan toplumsal cinsiyet ideolojisinin benimsenmesi ve topluma benimsetilmesi, bunun yanında kadına yönelik şiddetin önlenmesi için politika geliştirme, Sözleşme uygulamalarına katılma ve yönergelerle düzenleyici kurallar oluşturması yükümlülüğü getirilmektedir.

Sözleşmede ilk defa “ifade özgürlüğü ve bağımsızlığı” kavramı özel sektör ve medya ile ilgili olarak kullanılmıştır. Sözleşmenin tamamında toplumsal cinsiyet ideolojisine dayanan yaklaşım, özel sektör ve medya ile ilgili olarak ifade özgürlüğü ve bağımsızlığından bahsetmektedir. Ancak kamu yönetimi, toplum, özel sektör, medya, bilgi ve iletişim teknolojileri sektörü ile ilgili Sözleşme hükümleri toplumsal cinsiyet ideolojisinin benimsenmesi ve topluma benimsetilmesi için Sözleşme kurallarına ve kamu politikalarına uygun davranma yükümlülükleri getirerek düşünme özgürlüğü, ifade özgürlüğü ve bağımsızlığı ilkelerini kapsam dışı bırakmaktadır.

Sözleşmede kapsam dışı bırakılan düşünme özgürlüğü, ifade özgürlüğü ve bağımsızlığı ilkeleri, insanların ve toplumun özgür düşünmesini sağlayan önemli evrensel hukuk ilkeleridir. “Özgür İnsan” ve “Özgür Toplum” ne düşüneceğine, nasıl düşüneceğine kendisi karar veren ve düşündüklerini ifade etme özgürlüğüne küresel, ulusal ya da yerel otoritelerin/güçlerin/sermayenin müdahale edemediği bir insan ve toplumdur. Küresel, ulusal ya da yerel otoritelerin/güçlerin/sermayenin belirlediği/dayattığı düşünme kalıplarına girmeyen, düşünmesi için sınırları çizilmiş alanı tanımayan, küresel, ulusal ya da yerel otoriteler/güçler/sermaye tarafından belirlenen tarzda düşünmediği takdirde aşağılanacağı, hakaret edileceği, cezalandırılacağı tehditlerini dışlayan, özgür düşünen insan ve özgür düşünen insanlardan oluşan özgür düşünen bir toplum, ifade özgürlüğü ve bağımsızlığının ana bileşenleridir.

12. SÖZLEŞME İLE DÜZENLENEN TOPLUMSAL YAŞAM VE YAŞAM TARZI

Sözleşmenin 4. bölümü “Koruma ve Destek” başlıklıdır. Bu bölümde yer alan 18. madde, Sözleşme taraflarının genel yükümlülüklerini düzenlemektedir. Bu maddenin 3. fıkrasında Sözleşmenin benimsediği kurallar, kişilerin şikayet etmesine veya tanıklık etmesine bağlı olmaksızın uygulanacaktır.

Sözleşmenin tamamında benimsenen toplumsal cinsiyet yaklaşımı ile suç türleri, mağdur, fail ceza hukukuna ve hukukun genel ilkelerine uygun olmayan şekilde yeniden tanımlanmaktadır. Bu tanımlanan kavramlarla oluşturulan toplum yapısını kabullenmeyen, buna göre hareket etmeyen bütün insanlar da bu toplumsal cinsiyet ideolojisinin baskı araçları tarafından ideolojinin kurallarına uydurulmak istenmektedir. Toplumsal düzen kuralları olarak bilinen hukuk kuralları, görgü kuralları, örf adet kuralları, ahlak kuralları ve din kuralları dışlanarak bunların yerine toplumsal cinsiyet ideolojisinin belirlediği kurallar konulmaktadır.

Sözleşmenin 27. maddesinde “Bildirim” ve 28. maddesinde “Profesyoneller Tarafından Bildirim” düzenlenmiştir. Bu maddelere göre herhangi bir kimse ya da bir kamu görevlisinin sözleşme kapsamındaki şiddeti, ilgili kuruluşlara ve yetkililere bildireceği düzenlenmiştir. Bu maddeler yukarıda ifade edilen kişilerin şikayet etmesine veya tanıklık etmesine bağlı olmaksızın uygulanacağı kuralıyla birlikte düşünüldüğünde oldukça tehlikeli bir tablo ortaya çıkmaktadır. Herhangi bir kimse yaşam tarzını beğenmediği, kendince ataerkil, geleneksel ya da dini bulduğu bir aileyi şikayet edebilir ve bu şikayete diğer aile üyelerince karşı çıkılsa bile sözleşmedeki yaptırımlar bu aileye kolaylıkla uygulanabilir. Ailede karı-koca, anne-baba, abla-abi, amca-dayı, hala-teyze gibi aile üyelerinin diğer aile üyelerine baskı, dayatma veya cinsiyet ayrımcılık uyguladığı gerekçesiyle sözleşme kapsamındaki ve 6284 sayılı yasa gibi ilgili diğer yasalardaki yaptırımlara maruz kalması kaçınılmaz olacaktır. Çünkü Sözleşmede açıkça ifade edilmese de gelenek kelimesi ile ataerkil yapı, İslami miras ve terörizm ifade edilmekte, modern kelimesi ile kadın hakları, Yahudi-Hristiyan mirası ve demokrasi kastedilmektedir (Eisenstein, 2016). Görülmektedir ki, Sözleşme ile bütün topluma ve insanlara bir yaşam tarzı empoze edilmekte, dini/kültürel/örfi gerekçelerle bu yaşam tarzına uygun yaşamayan kişilerin, zorla bu yaşam tarzına uydurulması hedeflenmektedir.

Sözleşmenin 26. maddesinde “sözleşme kapsamındaki” şiddete tanık olmuş çocukların korunmasından ve çocukların yüksek yararından bahsetmektedir. Sözleşme kapsamı dışında olan filmlerde, dizilerde ve internet ortamında varolan bütün şiddet türlerine tanıklık eden çocuğun koruması sözleşme kapsamında değer taşımamaktadır.

Sözleşmenin 48. maddesiyle Sözleşme kapsamındaki şiddet eylemlerinde arabuluculuk ve uzlaştırma da dahil zorunlu alternatif uyuşmazlık çözüm süreçleri de yasaklanmıştır. Sözleşme ile tarafların alternatif uyuşmazlık çözme yöntemleri ile uyuşmazlıklarını çözmelerinin hukuk yoluyla

kendilerine bir imkan olarak sağlanması da engellenmektedir. Bu durum, toplumsal dayanışmanın en önemli merkezi ve toplumu koruyucu rol üstlenen aileye ciddi zararlar verecektir.

13. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sanayi devrimi sonrası dünyada batılı ülkelerin hemen her alanda etkili olduğu yeni bir dünya düzeni ortaya çıkmıştır. Batılı ülkeler, kurdukları medeniyet ile sosyal bilimler alanında kendi perspektifinden önemli gelişmeler oluşturmuştur. Sosyal bilimlerde yaşanan bu gelişmeler yeni ideolojiler, yeni yaklaşımlar, yeni kavramlar, yeni önerilerle bütün dünyayı yeniden inşa etmeye yönelik küresel bir söyleme/politikaya dönüşmüştür. Batı karşısında bilimsel, ekonomik, askeri güç gibi hemen her alanda son derece zayıf konumda kalan ülke ve toplumlar, bu baş döndürücü yenilik ve değişimler karşısında bocalamışlar ve gerek zorla, gerek ortaya çıkan yeniliklerin cazibesıyla Batı medeniyetinin toplumsal değişimlerini önemli ölçüde kabul etmişlerdir.

Batı medeniyeti bir yandan sayısal bilimlerdeki ilerlemeler ile Batı dışı dünyayı kendine itaate zorlarken, diğer yandan sosyal bilimlerde yaşanan önemli gelişmeler ile hem Batı toplumlarını, hem de Batı dışı toplumları büyük bir değişim sürecine sokmuştur. Batı medeniyetinin ortaya çıkardığı değişim süreci, yeni bir bilimsel, ekonomik, askeri, toplumsal, yönetsel, hukuksal ve siyasal yapı oluşturmuş, bütün dünyayı ve toplumları eskisinden oldukça farklı bir zeminde yeniden yapılanmaya zorlamıştır. Bu süreçte yaşanan değişim, toplumlarda öncesinden oldukça farklı bir yeniden yapılanma ortaya çıkarmıştır. Modern toplum olarak ifade edilen bu yeni toplum yapısında, önceki toplum yapısında anlamlı olan, bir yeri bulunan değerler, yeni yapıyla çatışma sürecine girmiştir. Çünkü Batı medeniyetinin kendi değerleriyle biçimlendirdiği yeni toplumsal yapı, modern toplum öncesi yapıları ve değerleri dışlamakta, yeni bir toplum inşa etmeye çalışmaktadır. Sanayi Devrimi'nden bu yana adım adım gelişen ve ilerleyen bu toplumsal değişim süreci, önceki toplumsal yapıları önemli ölçüde değiştirmiş, kendi toplumsal yapısını bütün dünyada belli ölçüde hakim kılmıştır. Ortaya çıkan bu yeni toplumsal yapının sorunsuz bir yapı olmadığı kısa sürede görülmüştür. Geleneksel sorunları çözmek için önerilen yeni toplumsal yapı, yeni sorunları da beraberinde getirmiştir. Ancak Batı medeniyeti bu yeni sorunları çözmekte yetersiz kalmıştır. Buna rağmen kolaycı bir yaklaşımla ortaya çıkan yeni sorunların Batı dışı ülkelerde geleneksel yapıların tamamen terk edilmemesinden kaynaklandığı ileri sürülmüştür. Çözümün ise tamamen Batılılara benzemek olduğu iddia edilmiştir. Daha çok Batılılara benzeme çabaları da sorunun çözümünü bir türlü sağlayamamıştır. Bu sorunların çözülememesinin gerekçesi olarak ise, Batılı ülkelerin tarihte geçirdiği süreçlerin aynen tekrar edilmemesi gösterilmiştir. Dolayısıyla, bu Batıya benzeme süreci erişilemeyen ve erişilmesi de mümkün olmayan bir hale bürünmüştür. Fakat, özellikle sosyal bilimlerde bilimsel ilerlemenin yetersiz kalması nedeniyle sorunun gerçek tespiti yapılamamış, Batılı gerekçelere itaat edilerek Batılılara benzeme süreci sürüp gitmiştir. Sonuç olarak, modernleşme süreciyle Batılı toplumlarda başlayan ve giderek ağırlaşan sorunlar, Batıya benzemesi ölçüsünde diğer toplumlara da geçmiştir.

Modernleşme ile oluşturulan yeni toplum yapısında kadına biçilen rol, kadınların yeni sorunlarla karşılaşmasına neden olmuştur. Bu sorunlara karşı da Batının, Batılı ve Batı dışı toplumlara önerileri ikili bir boyut taşımaktadır. Batılı toplumlarda kadının yaşadığı sorunların çözümü için yeni toplumsal yaşama tarzları önerilirken, Batı dışı toplumlara ise daha çok Batılı gibi yaşama önerilmektedir. Batılı gibi yaşama konusunda ilerleyen toplumlara ikinci öneri seti ise, Batılılara da önerilen yeni toplumsal yaşam tarzlarının önerilmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ancak bütün bunlara rağmen kadınların yaşadığı sorunların çözülemediği görülmektedir.

Toplum içerisinde kadınların çeşitli sorunlarla karşı karşıya oldukları bilinmektedir. Kadınların yaşadıkları bu sorunlar karşısında zayıf kaldıkları ve çözüm bulmakta zorlandıkları görülmektedir. Toplumsal, geleneksel ve tarihsel süreçte oluşan kimi kurallar ve değerlendirmeler kadınların bazı zorluklarla, engellemelerle, dayatmalarla karşılaştıklarını ortaya koymaktadır. Kadınların yaşamakta oldukları sorunlar, çoğunlukla görmezden gelinmekte ve genel olarak bu sorunlara farklı bakış açılarından çözümler üretilmemektedir. Tekçi/küresel bir bakış açısından üretilen çözümler dünya genelinde bütün toplumlar üzerinde uygulanmaya çalışılmaktadır.

Kadınların günümüzde yaşadığı sorunlara çözümler öneren feminizm gibi ideolojiler, yüzleştiği sorunlara çözüm bulmakta zorlanan kadınların bir kısmının benimsediği ve savunduğu ideolojiler haline gelmiştir. Bu ideolojiler karşısında sosyal bilimler açısından zayıf durumda bulunan Batı dışı ülkelerin ve toplumların genel tavrı, geleneksel yapılarını savunmak şeklinde ortaya çıkmıştır. Çünkü Batı karşısında her alanda zorluklar yaşayan ve özgüvenini kaybeden toplumların içine kapandığı görülmektedir. Batılı ülkelerin askeri saldırıları ve sömürgeleştirme politikaları, Batı dışı ülkeleri her an yeni işgal tehdidi altında tutmaya devam etmektedir. Güvenlik kaygıları üst seviyede olan toplum ve devletlerin bilimsel, toplumsal ve ekonomik alanlarda ilerleme göstermesi zor olmaktadır.

Kadınların yaşadığı sorunların dünya çapında çözümsüz kalması yeni arayışları beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi” oluşturulmuştur. Bu Sözleşme Avrupa Konseyi tarafından hazırlanmıştır. Avrupa Konseyi Sözleşmesi, 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul’da imzaya açıldığı için İstanbul Sözleşmesi olarak da adlandırılmaktadır. Bu Sözleşmenin isminde kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet bulunmaktadır. Bu şiddeti önlemek için şiddet türlerini belirtmiş ve şiddetin nedenini ifade etmiştir. Şiddet türleri açıklanırken hukukun genel ilkeleri, temel hukuk kaideleri ve uluslararası insan hakları sözleşmeleriyle belirlenen insan hakları kuralları ihlal edilmiştir. Diğer taraftan kadına yönelik şiddetin nedeni ise, toplumsal cinsiyet olarak ifade edilen bir kavrama dayandırılmıştır. Sözleşmede toplumsal cinsiyet ifade edilip tanımlanırken, biyolojik cinsiyetten hiç bahsedilmemiştir. Elbette biyolojik cinsiyet ve biyolojik cinsiyetten kaynaklanan roller bulunduğu gibi, toplumun kadın ve erkekler için öngördüğü farklı roller de bulunmaktadır. Toplumların kadın ve erkeğe verdiği bazı roller, davranış kalıpları kadınların zarar görmesine, hak kaybına uğramasına ve şiddete

maruz kalmasına yol açabilmektedir. Bu tür olumsuz cinsiyet rollerinin bilimsel araştırmalara dayanan toplumsal bilinçlendirme ile değiştirilmesi mümkündür. Ancak İstanbul Sözleşmesinde biyolojik cinsiyet ve biyolojik cinsiyete dayanan cinsiyet rolleri Sözleşme kapsamı içerisinde yer almamaktadır. Sözleşmenin biyolojik cinsiyetten hiç bahsetmediği sınırlı kapsamından, kadın ve erkek rollerinin tek kaynağının toplum olduğu ve toplumun kadın ve erkeğe yüklediği cinsiyet rollerinin kadınlara yönelik şiddetin kaynağı olduğu iddia edildiği anlaşılmaktadır. Bu iddia kapsamında kadın ve erkek cinsiyet rolleri, biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rolleri ayrımı yapılmaksızın bütünüyle reddedilmektedir. Kadınlara yönelik şiddetin çözümü olarak ise, kadın ve erkek cinsiyet rollerinin toplumda tamamen değiştirilmesi önerilmektedir. Bu değişimin sağlanması için devlet kurumları, kamu görevlileri, özel sektör ve medyayı bütünüyle kapsayan bir cinsiyet rolleri değişimi önerilmektedir. Bu toplumsal değişim sürecinde, kadın rolleri ile erkek rollerinin birbiri yerine geçmesi için devlet kurumları ve kamu görevlilerinin toplumu zorlaması ve insan haklarını ihlal edici uygulamalar yapması benimsenmektedir.

İstanbul Sözleşmesinde kullanılan kavramların büyük çoğunluğu tanımlanmamıştır. Tanımlanan kavramların ise, ucu açık ve çeşitli anlamlar yüklenebilecek nitelikte belirsiz kavramlara dayandırılması, Sözleşmenin hukuk dilinin ciddi sorunlara yol açabileceğini göstermektedir.

Sözleşme hukuk ilkeleri ve hukuk dili açısından incelendiğinde önemli hatalar bulunduğu görülmektedir. Hukuk kavramları kullanılırken eksik ve hatalı kullanımlar dikkat çekmektedir. Hukukun genel ilkeleri-hukukun evrensel ilkeleri açısından bakıldığında da bütün dünyada kabul gören hukuki ilkelere aykırı kural ve ifadelerin Sözleşmede bulunduğu dikkat çekmektedir. Hukukun alt bilim dallarından yararlanılarak kolaylıkla ifade edilebilecek hukuk kuralı ve kavramlarının Sözleşme metnine doğru bir şekilde işlenemediği görülmektedir. Sözleşme metnindeki bu yaygın ve ciddi hukuk hataları, Sözleşmenin aralarında hukukçularında bulunduğu bir uzmanlar grubu tarafından, dikkatli bir inceleme sürecinden geçirilerek oluşturulmağı; adeta alelacele yazılmış bir metin olduğu düşüncesi uyandırmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi giriş kısmı onuncu paragrafında “Kadına yönelik şiddetin, erkeklerin kadınlar üzerinde tahakküm kurmasına ve kadına yönelik ayrımcılığa neden olan ve kadınların tam ilerlemesini engelleyen, kadınlar ve erkekler arasında tarihsel eşitsiz güç ilişkisinin bir tezahürü olduğu...” ifadesi bulunmaktadır. Görülmektedir ki sözleşme teorik temelini, kadın-erkek çatışması/ikilemi üzerine kurmaktadır. Ancak kadın-erkek çatışması iddiasına dayanan teori, bütün toplumu kapsayan kadın-erkek işbirliğini/dayanışmasını dışlayan bir genelleme yapmaktadır. Sosyal teorilerde zaman zaman görülmekte olan genelleme hatasının burada da yapıldığı görülmektedir. Kadın-erkek çatışması üzerine kurulu teori ile toplumsal yapı, kadına yönelik şiddet, toplumsal kurumlar, sosyolojik yapı, gelenekler, ahlak kuralları, din kuralları, görgü kuralları hatta hukuk kuralları bütünüyle açıklanmaya ve bu perspektiften yeniden düzenlenmeye çalışılmaktadır. Kadına yönelik şiddetin

önlenmesi iddiası ise, teorinin sınırlı perspektifinden ortaya çıkan önerilerin arasında kaybolup gitmektedir.

Görülmektedir ki sözleşmedeki kadına yönelik şiddet tanımı ve şiddetin önlenmesine ilişkin toplumsal cinsiyet ideolojisi, toplum içerisinde adalet, eşitlik ve hukuksal değerlerin dışında yeni bir değerlendirme yapmaktadır. Bu yeni değerlendirme tarzı ile, bütün dünyada hukukun benimsediği insan hak ve özgürlükleri, eşitlik, adalet, hakkaniyet kavramları ve haklı-haksız ayrımı ortadan kaldırılmakta ve yeni bir hukuk sistemi inşa edilmektedir.

Kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik çeşitli uluslararası sözleşme ve iç hukuk kurallarının ortaya çıkma nedeni, kadınların toplumsal hayatta yaşadığı çeşitli mağduriyet ve problemlerin çözümüne yönelik bir çalışma yapılmaması ya da yapılan çalışmaların yeterli olmaması, uluslararası antlaşmaların ortaya çıkmasında belli ölçüde etkili olmuştur. Türkiye açısından bakıldığında ise, kadınların yaşadığı çeşitli sorun ve mağduriyetlerin giderilmesi için gerekli kamu politikalarının oluşturulması ve hukuki düzenlemelerinin yapılması için gerekli saha araştırmaları yapılmamıştır. Kadınların yaşadığı problemlerin tespiti, kadınların ihtiyaçları, beklentileri ve sorunların çözümüne yönelik önerileri gibi veriler, sahada yapılacak araştırmalarla ortaya konulmamıştır. Alan araştırmalarının eksikliği, kadınların problemleri ve çözüm önerileri konusunda Batı menşeli teorilerin varsayımlarının doğruluğuna inanılması sonucunu doğurmuştur. Kadınlara ilgili sınırlı alan araştırmalarının büyük bir kısmı da bu teorilerin varsayımları perspektifinden yapılmıştır. Bu durum, teorinin sınırlı perspektifinden yapılan alan araştırmalarının, teorinin haklılığının ispatlanması sonucunu doğurması gibi nesnel/objektif olmayan sonuçlara neden olmuştur.

Türkiye’de 2015 yılında Eğitimde Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi (ETCEP) okullarda bir süre uygulanmıştır. Proje kapsamında ders kitaplarından cinsiyet rolleri ile ilgili bilgiler çıkarılmış ve öğretmenlere cinsiyet eşitliği eğitimleri vermeye başlanmıştır. “Cinsiyet eşitliği” ifadesi ilk bakışta kadın ve erkek arasında hak-hukuk anlamında bir eşitlik isteği gibi algılanmaktadır. Oysa uygulamada kızlar ve erkekler aynılaştırılmaya çalışılmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ile çocuklara, kız ve erkek rollerini toplumun dayattığı, istedikleri cinsiyeti seçebilecekleri düşüncesi verilmektedir. Batı toplumlarında toplumsal cinsiyet eşitliği faaliyetleri sonucunda eşcinsellik büyük ölçüde artmıştır (Maraşlı, 2019).

Eşcinselliğin artması aslında bir nüfus azaltma yöntemi olarak da sonuç vermektedir. Cinsiyet değişimleri, farklılaşmaları hem aileyi ortadan kaldırmakta, hem de nüfus artışını engellemektedir. Batılı ülkelerde cinsiyet eşitliği faaliyetleri sonucunda doğum oranı ciddi oranda azalmış, yaşlı nüfus önemli ölçüde artmış ve nüfus azalması süreci ortaya çıkmıştır. Batılı ülkelerde son yıllarda görülen görece nüfus artışının kaynağı ise, doğum artışı değil, güney ve doğu ülkelerinden gelen göçmenlerdir.

Görülmektedir ki, Batılı ideolojiler ve yaklaşımlarla çözülmeye çalışılan kadına şiddet sorunu ve genel anlamda kadınların yaşadıkları sorunlar, bir türlü çözülememekte ve ciddi yeni sorunlar ortaya

çıkarmaktadır. Kadınların yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin yeni fikir ve önerilerin oluşturulması önemli bir ihtiyaç olarak kendini göstermektedir. Bu fikir ve önerilerin bütün dünya kadınların sorunlarını aralarındaki farklılıkları gözetenek çözmeye odaklanması, kadına şiddeti bilimsel araştırma sonuçlarına dayanan verilerle tespit ederek çözüm politikaları geliştirmesi gerekmektedir.

Kadına yönelik şiddet sorunun çözümünü amaçlayan yaklaşımların önce sorunu tam olarak anlamaya odaklanmaları gereklidir. Sorunu tam olarak anlamak için toplumsal sahaya inip derinlemesine araştırmalar yapmak zorunludur. Bu araştırmalardan elde edilen sonuçların bilimsel ve disiplinler arası bir yaklaşımla analiz edilerek sorunun açık bir şekilde belirlenmesi elzemdir. Sorun açık bir şekilde belirlendikten sonra sorunun çözümüne yönelik çok boyutlu bilimsel yaklaşımların geliştirilmesi gerekir. Bu bilimsel yaklaşımlar kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusundaki kamu politikasının oluşturulmasında kullanılacaktır. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda oluşturulan kamu politikasının uygulama aşamasında da başarısının düzenli olarak denetlenmesi, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde etkili bilimsel yaklaşımların belirlenmesini ve kamu politikasının geliştirilmesini sağlayacaktır. Sürekli ve düzenli olarak sahadan geribildirimlerle beslenen ve kendini bu geribildirimlere göre geliştiren kamu politikası başarıya ulaşacaktır.

Kadınların yaşadıkları sorunları ve kadına yönelik şiddeti önlemek için oluşturulması gereken kamu politikasının taşınması gereken temel ilke ve önerilerin neler olabileceği konusunda aşağıdaki liste hazırlanmıştır.

KAMU POLİTİKASI İÇİN İLKE VE ÖNERİLER

1. Kadınların sorunlarını tespit edecek nesnel ve çok boyutlu bilimsel alan araştırmaları yapılmalıdır.
2. Kadınlara yönelik şiddeti bütün boyutlarıyla ortaya koyacak bilimsel alan araştırmaları yapılmalıdır.
3. Yapılan bilimsel araştırmaların sonuçları kamuoyuyla paylaşılmalıdır.
4. Araştırma sonuçlarından yararlanarak kadınların sorunlarını çözmeye ve kadınlara yönelik şiddeti önleme amaçlı bilimsel toplantılar düzenlenmelidir.
5. Kadın ve erkeklerin doğuştan gelen biyolojik cinsiyetleri reddedilmemeli veya görmezden gelinmemelidir. Biyolojik cinsiyetin fiziksel ve psikolojik farklılıklar içerdiği kabul edilmeli, kadınların sorunları ve ihtiyaçları biyolojik cinsiyet özellikleri dikkate alınarak giderilmelidir.
6. Kadınlara yönelik şiddeti önleme konusunda oluşturulacak kamu politikaları, kadını yalnız bir birey olarak değil, toplum içinde yaşayan sosyal bir özne olarak değerlendirmeli, kadını sadece cinsiyet boyutundan ele almamalı, bütüncül bir yaklaşımla her boyuttan yaşama dahil etmelidir.

7. Kadına yönelik şiddeti önleme amaçlı düzenlemeler yeni sorunlara yol açan, şiddeti daha da artıran bir nitelikte olmamalıdır. Bu düzenlemeler kadını şiddetten koruyan ve şiddetin tekrarlanmasını önleyen kapasitede olmalıdır.

8. Kadına yönelik şiddet, ortaya çıktıktan sonra değil, ortaya çıkmadan önce şiddeti önleyici kamu politikaları oluşturularak çözümlenmelidir. Bu kamu politikaları sadece polisiye tedbirler olarak anlaşılmalıdır.

9. Kadına yönelik şiddeti önleme ve kadınların sorunlarını çözme politikaları, toplumdaki kadın-erkek bütün davranış kodlarını değiştirme amacıyla olmamalı, kadına yönelik şiddete yol açan davranış kodları tespit edilerek düzeltilmelidir.

10. Kadın ve erkekler için biyolojik cinsiyetten ayrılan toplumsal cinsiyet rolleri olduğu kabul edilmeli, bu rollerden kadına yönelik şiddete yol açan ya da kadına zarar verici nitelikte olanlar düzeltilmelidir.

11. Toplumun yeniden inşa etme amaçlı, sosyal mühendislik çalışmaları yerine, toplumsal sorunları çözümlenme amaçlı kamu politikaları oluşturulmalı ve uygulanmalıdır.

12. Topluma sadece sorun penceresinden bakılmamalıdır. Toplumun yaşayan canlı bir sistem olduğu unutulmamalı, bütüncül bir yaklaşımla toplum analiz edilerek sorunlar giderilmeye çalışılmalıdır.

13. Oluşturulacak kamu politikalarında sadece kadına yönelik şiddeti önleyici düzenlemelerle yetinilmemelidir. Kadınların yaşadıkları sorunlar periyodik araştırmalarla belirlenmeli ve çözüme yönelik özgün fikirler geliştirilmelidir. Devlet kurumları tarafından bu araştırmalar ve bilimsel çalışmalar desteklenmelidir.

14. Kadınların yaşadığı sorunların çözümü konusunda da yeni yaklaşımlar geliştirilmelidir. Bu yaklaşımların politika kurulları ve bakanlıklar tarafından dikkate alınması ve kamu politikaları oluşturma sürecinde yararlanması sağlanmalıdır.

15. Dünyada şiddetin giderek arttığı görülmektedir. Bu genel ve yaygın şiddeti önleyici, diğer ülkelere de örnek olacak “Şiddeti Önleme Yasası” çıkarılmalıdır. Bu yasada amaç şiddet doğuran kaynakların tespiti ve bu şiddet kaynaklarının ıslah edilmesi olmalıdır.

16. Kadınlara yönelik şiddeti önleme amacıyla çıkarılmış olan ama yeni sorunlara neden olan ve şiddetin azalmasına katkı sağlamayan 6284 sayılı yasa kaldırılmalıdır. Bunun yerine yukarıda da belirtilen kadınlara yönelik şiddeti önleyecek geniş çaplı kamu politikaları oluşturulmalı ve şiddeti artırmayan ama kadınlara yönelik şiddetin ortaya çıkmasını önleyen yeni bir yasa çıkarılmalıdır.

17. Türkiye İstatistik Kurumu şiddeti geniş çaplı olarak ele alan araştırmalar yapmalı ve şiddeti çok boyutlu olarak karşılaştırmalı analize imkan sağlayan verileri düzenli olarak yayınlamalıdır.

18. Türkiye İstatistik Kurumu dışında da yapılacak alan araştırmaları TÜBİTAK, Üniversiteler, Kalkınma Ajansları ve kamu kurumları tarafından desteklenmelidir.

19. Kadınların sorunlarını çözmek ve kadınlara yönelik şiddeti önlemek için oluşturulacak kamu politikaları pek çok bilimsel araştırmaya ve çok boyutlu verilere dayanmalı ve bu kamu politikaları oluşturulurken üniversitelerden ve akademisyenlerden destek alınmalıdır.

20. Ailenin toplumu bir arada tutan önemli bir kurum olduğu bilinmeli, aile ortadan kalkarsa kadınların, toplumun ve devletin büyük zarar göreceğinin farkında olunmalıdır. Aileyi destekleyen, aile oluşumunu kolaylaştıran, ailenin yaşadığı çeşitli sorunları ortaya çıkmadan önleyen kamu politikaları geliştirilmelidir.

21. Kadının toplumda çok önemli roller üstlenen bir değer olduğunun farkına varılmalı, kadının toplumda üstlendiği bütün rollerle birlikte değerlendirilerek kadının sağlığı, huzuru, mutluluğu esas alınmalıdır.

22. Kadınların sorunları, kadın-erkek çatışması temelinden çatışma odaklı bir yaklaşımla değil, kadın-erkek dayanışması üzerinden dayanışma odaklı olarak analiz edilmeli ve çözümlenmelidir.

23. Kadınlara tek tipçi bir yaşam tarzı dayatılmamalıdır. Çoğulcu kadın yaklaşımı ile kadın politikaları oluşturulmalıdır. Her bir kadının diğer kadınlardan farklı bir hayat algısının olduğunun ve olabileceğinin bilincinde olunmalıdır. Bu nedenle kadınların tamamını kapsayan toptancı/genellemeci teorilerin bütün kadınları kapsamadığı göz ardı edilmemelidir. O nedenle, her bir kadının hayata dair bakış açısına ve nasıl bir hayat yaşamak istediğine dikkat edilerek, kadının özgür iradesine ve istediği hayatı yaşamasına destek olunmalıdır.

24. Kadınlar arasında ayrımcılık yapılmamalı, meslek, yaş, çalışma durumu, yaşam tarzı, gelir durumu gibi çeşitli boyutlardan kadınlar arasında farklı özellikler içeren gruplara, sorunları ve ihtiyaçları tespit edilerek destek olunmalıdır.

25. Kadınlar, çalışan ve çalışmayan kadınlar olarak ayrımcılığa maruz bırakılmamalı, toplumsal işbölümü kapsamında evinde ailesi için çalışan kadının emeği yok sayılmamalı ve aşağılanmamalıdır. Evinde çalışan kadınların sorunları ve ihtiyaçları tespit edilmeli, bunların giderilmesi için kamu politikaları oluşturulmalıdır.

26. Kadınların nisbeten daha az yararlandığı veya yararlanamadığı spor, dinlenme, sosyalleşme, eğitim, meslek edinme gibi olanakların sağlandığı kadın yaşam merkezleri oluşturulmalı ve bu merkezlere ulaşım ihtiyacı gündüz ve akşam ücretsiz sağlanmalıdır. Kadın yaşam merkezlerinde çocuklar için kreş, eğitim, oyun gibi olanaklar sağlanarak kadınların çocukları için endişelenmeden yaşam merkezinin olanaklarından yararlanması sağlanmalıdır.

27. İş ortamları kadınların ihtiyaç ve beklentilerine göre düzenlenmeli, bu tür düzenlemelerde kadınlar arasındaki yaşam tarzı farklılıkları ve buna dayanan ihtiyaç farklılıkları dikkate alınmalıdır.

28. Alkol ve uyuşturucu gibi bağımlılık yapıcı maddelerin kadınlara yönelik şiddetin önemli kaynaklarından olduğu göz ardı edilmemeli, bağımlılıklarla daha etkin mücadele yöntemleri geliştirilmelidir.

29. Medyanın şiddeti teşvik edici, özendirici ve şiddeti sorun çözme yöntemi olarak gösterici yayınları yerine şiddet içermeyen sorun çözme yöntemleri içeren yayınlar yapması teşvik edilmelidir.

30. Medyanın kötü aile modelleri içeren yayınlar yerine, iyi aile modellerini içeren yayınlar yapması, toplumun örnek almasını sağlaması açısından rol model ihtiyacını karşılayacaktır.

31. Aile kurmak isteyen kişilere, ailenin ne olduğu, aile ekonomisi, çatışma çözümü, kadın ve erkek psikolojisi, çocuk bakımı, çocuk psikolojisi, çocukla iletişim, karı-kocanın anne babası ve akrabalarıyla iletişimi, ailede yaşanabilecek sorunlar ve çözüm önerileri, şiddet türleri, şiddetsiz iletişim, hukuki haklar ve sorumluluklar, boşanma süreçleri, boşanma sürecinin şiddetsiz işlemesi, boşanma sonrası kadın-erkek ve çocuk iletişimi gibi aile birliğinde ihtiyaç duyulan temel eğitimler zorunlu olarak verilmelidir.

32. Kadın-erkek arasında ciddi sorunlar yaşanan durumlarda, aynı evde bulunmanın şiddeti tetikleyebileceği göz önünde bulundurularak, kadın veya erkeğin ortak konuttan bir süre ayrılması için kalabileceği ve masraflarının devlet tarafından karşılanacağı kadın ve erkek konukevlerinin oluşturulması gerekmektedir. Böylelikle tarafların zorunluluk nedeniyle aynı evde kalması ya da başka yerde kalmasının getireceği ekonomik ve psikolojik yükler nedeniyle şiddetin artması gibi sonuçları önleme imkanı doğacaktır.

33. Boşanma sürecine girmiş evliliklerde, sürecin sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için kadın, erkek ve çocuklara psikolojik danışman desteği sağlanması, şiddetsiz boşanma süreci ve boşanma sonrası şiddete yol açan sorunların engellenmesi açısından önemli destek sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Aile Akademisi. (2019, 17 Temmuz). 10 Maddede İstanbul Sözleşmesi Neden İptal Edilmelidir?. Erişim adresi <http://aileakademisi.org/arastirma/10-maddede-istanbul-sozlesmesi-neden-iptal-edilmelidir>

Akyel, S. İstanbul Sözleşmesinin İmza ve Onay Süreci. (2019). Erişim adresi <https://www.milligazete.com.tr/makale/3410749/siyami-akyel/istanbul-sozlesmesinin-imza-ve-onay-sureci>

Bakırcı, K. (2015). İstanbul Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 4, 133-204.

Dictionary.law. (2020). Erişim adresi <http://dictionary.law.com/Default.aspx?typed=domestic%20violence&type=1>

- DW. (2019, 28 Kasım). AP'den İstanbul Sözleşmesi Kararı. Erişim adresi <https://www.dw.com/tr/apden-istanbul-s%C3%B6zle%C5%9Fmesi-karar%C4%B1/a-51456870>
- DW. (2021, 6 Ekim). Avrupa Adalet Divanı: AB İstanbul Sözleşmesi'ni Onaylayabilir. Erişim adresi <https://www.dw.com/tr/avrupa-adalet-divan%C4%B1-ab-istanbul-s%C3%B6zle%C5%9Fmesi-onaylayabilir/a-59425849>
- Eisentein, H. (2016). Feminizm ve Neoliberal Küreselleşme Arasında Gizli ve Tehlikeli Bir İlişki mi Mevcut? (Ed.), *21. Yüzyıl Feminizmine Doğru*, 2. Baskı, Ankara: NotaBene. <https://books.google.com.tr/>
- Gültekin, M. Bilimsel Araştırmalarda Kadın-Erkek Farklılıkları. (2014). Aile Akademisi Derneği. Erişim adresi http://aileakademisi.org/sites/default/files/arastirma_kadin_erkek_farkliliklari.pdf
- Gürgey, F. İ. Ç. (2015). Ev İçi Şiddet Davalarında Yargıcın Tarafsızlığı. *Ankara Barosu Dergisi*, 4, 55-75.
- Kadem. (2014, 30 Eylül). Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde İstanbul Sözleşmesi Çalıştayı Raporu. Erişim adresi <https://kadem.org.tr/kadina-yonelik-siddet-ve-aile-ici-siddetin-onlenmesinde-istanbul-sozlesmesi-calistayi-sonuc-raporu/>
- Maraşlı, S. ETCEP Projesi ve Milli Eğitim. (2019). Erişim adresi <http://www.akasyam.com/etcep-projesi-ve-milli-egitim-165340/>
- Merriam-Webster. (2020). *İngilizce Hukuk Sözlüğü*. Erişim adresi <https://www.merriam-webster.com/dictionary/domestic%20violence#legalDictionary>.
- Moroğlu, N. (2012). Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 sayılı yasa ve İstanbul Sözleşmesi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 99, 357-380.
- Şen, M. (2018). Cinsiyete Dayalı Ücret Eşitsizliğinin Avrupa Birliği ve Türkiye Kapsamında Değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 41, 295-324.
- Translegal. (2020). *İngilizce Hukuk Sözlüğü*. Erişim adresi <https://www.translegal.com/dictionary/en/domestic-violence/noun>
- TÜİK (2018), Kazanç Yapısı Araştırması, Erişim adresi <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kazanc-Yapisi-Arastirmasi-2018-30580#:~:text=E%C4%9Fitim%20durumuna%20g%C3%B6re%20en%20y%C3%BCksek,62%20bin%20051%20TL%20oldu>